

Rapports da las uniuns affiliadas

Autor(en): **Deplazes, Gion / Clavuot, Ottavio / Gordon, Anita**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **101 (1988)**

PDF erstellt am: **27.06.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-235301>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern. Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Rapports da las uniuns affiliadas

Societad retorumantscha

Igl onn vargau ei puspei ina ga stau in *onn da giubbileum* per la SRR, in denton ch'ella ha festivau en *tutta tgeuadad* sco quei ch'il ei sia moda. Igl ei il fatg che las *Annalas ein comparidas per la 100avla* ga. Quellas dattan atgnamein la megliera perdetga dalla historia, litteratura e folclora e dil moviment digl entir intschess romontsch en ina moda e maniera che fa impressiun.

Las Annalas

giubilaras ein in cudisch da 410 paginas cumpriu il rapport annual dalla Ligia Romontscha da biabein 100 paginas. Il cuntegn dallas Annalas dad uonn ei rehs e varionts naven dalla emprema part che porscha scrutaziun linguistica sur la litteratura alla historia, historia culturala e tradiziun populara tochen alla gronda cronica retoromontscha dalla LR.

Dicziunari Rumantsch Grischun

Dil Dicziunari ein compari egl onn vargau ils faszichels *108 e 109*, IL – IMPISSAMAIN. Il 110avel faszichel sesanfla a Winterthur en stampa. Quei ei ina loscha prestaziun, savend che la redacziun ei momentan sminuida ed aunc buca cumpletta.

Nies Institut

En sesez vessen nus apprezziau, sch'igl Institut havess survegniun zانيا in *suttetg agen e stabel*, schebi che nus stein *bein a tscheins* leu nua che nus essan. Quei giavisch ei denton buca staus realisabels.

Dapi la stad ei nies cauredatur vid il scarplir las scatlas dalla *cartoteca maistra* che ein aunc buca redegidas. El prepara las *lematas* pil

futur – ina lavur che presumescha gronda experziencia redacziunala. Nus sperein ch’el stetti a disposiziun tochen che questa lavur fundamentala ei alla fin.

Lic. fil. C. Tomaschett ha priu in congedi buca pagau per inn onn cun la finamira da finir sia dissertaziun. Quei ha lubiu a nus dad engaschar da calonda fenadur tochen il december dunna Annatina Secchi cun mesa piazza. Nus sperein da gudignar dunna Secchi sco collaboratura, ina ga ch’ella ha terminau ses studis da romanistica.

Damondas persunalas

A caschun dalla davosa sesida dalla *Cummissiun filologica* ha dunna *dr. Mena Wüthrich-Grisch* demissiunau sco commembra da quest gremium che survigilescha la lavur scientifica dil DRG. Dunna Mena ha fatg part da questa cummissiun naven dils 1960 cun gronda competenza, cunzun pigl idiom da Surmir. Nus engraziein ad ella cordialmein per sia fideivla e fritgeivla collaboraziun.

Il 9 da schaner vein nus piars in fideivel ed attaschau commember, numnadamein *Gieri Ragaz-Cantieni*. Naschius 1907 a St. Barbara en California ha el absolviu la Scola cantonala e fatg la matura a Cuera. Suenter ver finiu ses studis da giurisprudenza a Turitg eis el serendus el Mexico, nua che ses geniturs vevan minas dad argien e plum. El ei turnaus en Svizra e maridau cheu per serender danovamein sur mar – e turnar per schar scolar ses fegls el Grischun.

Sper sia occupaziun sco president comunal e. a. ha el publicau differents raquents ed era giugs da teater populars. Da nossa suprapstozia ha el fatg part 1955–58 e dils 1971–78. Nus vein adina apprezziau siu meini bein fundau. Il 9 da schaner ha el bandunau ils ses per adina. Nus seregurdein dad el en engrazieivladad e lein mantener *Gieri Ragaz* en buna memoria.

Gion Deplazes, parsura

Suprapstozia SRR

President	Gion Deplazes, Cuira
Vicepresident	Jachen Curdin Arquint, Cuira
Cassiera	Genoveva Seger-Arquisch, Vaduz
Actuar	Cristian Joos, Cuira

Giachen G. Casaulta, Cuir	Gion Gaudenz, Puntraschigna
Cristian Collenberg, Cuir	Gion Arthur Manetsch, Domat
Flurin Darms, Domat	Jon Mathieu, Cuir
Anna-Alice Dazzi, Cuir	Chasper Pult, Pasqual
Jost Falett, Bever	Stefan Sonder, Cuir
Revisurs da quen	R. Capaul, Cuir; Ch. Stupan, Cuir
Redacziun DRG	A. Decurtins, Cuir; F. Giger, Cuir; C. Tomaschett, Cuir;
	K. Widmer, Cuir; B. Projer, Cuir
Redacziun Annalas	Cristian Collenberg, Cuir Gion Gaudenz, Puntraschigna

---

Romania

Il mintgadi romontsch

Radunonza da delegai 1985/86

Quella radunonza ha giu liug ils 8 da november 1986 a Sumvitg. Cun 48 participonts ha gnanc la mesadad dils 111 delegai e dils 13 hospes dau suatientscha a nos invits. Cun cuntentientscha havein nus registrau ina viva discussiun tier la tractanda «propostas». Mo quella discussiun ha retardau nies program aschia che nus havein stuiu desister dalla davosa fatschenta «La Romania se presenta». Nossa exposiziun ambulonta ha cattaun interess e renconuschientscha. Suenter la radunonza ha nies collavuratur regional, Carli Scherrer, presentau las novas inscripziuns romontschas a Sumvitg.

Suprastonza, cussegl e secziuns

La suprastonza ei seradunada a siat sedutas: a Sagogn, Rabiun, Rueun, Cumbel, Schluein, Vrin e Schlans. A Vrin essan nus seconfere dallas 10.00 uras entochen las 17.30 uras. Tschellas sedutas han giu liug mintgamai la sera. Ton nies representant ella suprastonza dalla LR, dr. Giusep Capaul sco nies collavuratur regional, Carli Scherrer,

ein stai presents a tuttas radunonzas. Era uonn ei il cussegl dalla Romania, che cumpeglia ils suprastonts, il representant dalla Romania ella suprastonza dalla LR, il collavuratur regional ed ils collavuratur subregionals, seradunaus. Quella sentupada ha lubiu als collavuratur subregionals da rapportar davart lur activitad duront lur empren onn d'uffeci, da presentar lur giavischs e da discutir communablamein il program 1986/87. Ei ha fatg plascher d'astgar beneventar sco hosp dr. Arnold Spescha, il suppleant da nies suprastont ella LR.

Suenter mintga seduta ei vegniu rapportau cuortamein davart tractandas e decisiuns ella Gasetta Romontscha ed al Radio Romontsch.

Sper las duas radunonzas da delegai dalla LR havein nus era priu part dallas duas sedutas dil cussegl dalla LR.

Il fevrer ei ina delegaziun dalla suprastonza s'entupada culs representants dil Cerchel cultural da Laax. Quella secziun dalla Romania fa gronda e buna lavur e favorisescha ils contacts da nies collavuratur regional en quella vischnaunca. Il parsura e la vice-parsura han representau la Romania a caschun da pliras occurenzas en nies intschess d'acziun.

Romania e Renania

Ils 7 da november 1986 ha giu liug la sentupada cun ina grupp da Romontschs interessai a Glion. Quella serada ei vegnida instradada dalla Renania e Romania cun sustegn dalla LR. Ton il parsura dalla LR, Toni Cantieni, che ha tgamunau la discussiun, sco il secretari, dr. Bernard Cathomas, ein stai presents. Ils dus collavuratur regionals mantegnan vinavon contact culs Romontschs a Glion. Dr. Bernard Cathomas sesprova da migliurar l'instrucziun romontscha ellas scolas. In grond engraziament exprimn nus a scolastas e scolasts da Glion che han realisau las acziuns «Nus plidein era romontsch» (tac-caders) e las «scafettas da plaid».

Ils 12 da mars ein las duas suprastonzas s'entupadas ad ina seduta communabla a Domat. Denter auter ei vegniu decidiu d'eleger ina cumissiun che prepara la lavur publicista en connex cun la presentaziun dalla Bibla ecumena. La Romania ha nominau siu suprastont, sur Gion Martin Pelican e stud. Ramun Berther.

Communablamein han las duas uniuns ediu il cudisch d'affons «La Punt Crap». Scolast Tarcisi Hendry da Sedrun ei vegnius elegius ella cumissiun Fatscha da nos vitgs sco successur da Luis Maissen.

Ediziuns

Gest sin Nadal 1986 ei il NIES TSCHESPET nr. 58 da Theo Candinas cun sias «Historias dil Parler Pign ed autras bialas» cumparius. Quei cudisch ei vegnius presentaus extendidamein ton ella pressa romontscha sco ellas duas gasettas quotidianas tudestgas da nies cantun, plinavon era a Trun e Domat a caschun da seras litteraras. Duront la perioda 1986/87 ein cumpari dus numers digl ISCHI SEMESTRIL: annada 71/nr. 27 (1986) ed annada 72/nr. 28 (1987). Sco gia menziunau en nies rapport annual d'onn fa igl Ischi semestril quitaus financials. Ina grupp da lavur, consistend ord representants dils redactors e dalla suprastanza, ei sefatschentada cun quei problem. A caschun da nossa proxima radunonza da delegai vegn il niev concept presentaus. Nus stuein returnar agl Ischi annual. – Ord atgna iniziativa ha Adrian Dähler, Turitg, elaborau in register dils emprems 25 numers digl Ischi semestril.

EDIZIUN CUMPLESSIVA DALL'OVRA DA TONI HALTER: sco annunziau el davos rapport annual eran nus sin buna via d'edir gl'emprems tom da quella retscha: «Culan da Crestaulta». Mo sco Vus saveis ha la criua mort raffau il sribent ord nies miez. Las preparativas ein vegnidas interuttas. La famiglia Halter ha giavischau la realisaziun dall'ediziun sco stau previu e numnau il beadi dil permiert, student Pieder Antoni Halter, sco siu representant. Lez ha repassau il relasch litterar e registrau las differentas ovras. Per quella impurtanta lavur seigi engraziaiu cordialmein ad el. Las casas edituras Desertina e Romania han stuiu encurir in redactor per quell'ediziun ed anflau quel ella persuna da dr. Baseli Collenberg, Morissen/Mollis. Pieder Antoni Halter (che ha da sepreparar per la matura a Mustér) vegn a segidar vinavon.

A caschun da nossa radunonza da delegai dil november vargau a Sumvitg ha prof. Isidor Winzap deplorau che *l'ovra da Giachen Caspar Muoth* stetti buca a disposiziun al pievel romontsch e stimulau la Romania da s'empitschar era da quei sribent. Nus essan sedrizzai alla vischnaunca da Breil e havein anflau gronda capientscha. A caschun d'ina seduta en Casa Romontscha a Cuera ei vegniu decidiu d'incaricar ina grupp da lavur d'elavurar in concept d'ediziun. La Romania astga delegar Norbert Berther.

Bugen vein nus surpriu questa primavera *l'ediziun dallas poesias*

da Barclamiu Pelican da Vrin cul tetel «Rosas e spinas». Dr. Baseli Collenberg ha scret l'introducziun. Quei cudisch cumpara aunc uonn e vegn a dar caschun a nus d'organisar ina sera litterara a Vrin.

Pliras cumpras da cudischs han lubiu da cumpletar pulitamein nossa biblioteca. Finalmein havein nus l'entira retscha da Nies Tschespet.

Scuntrada e formaziun Surselva

Il program da cuors e referats ed il rapport annual 1986/87 muossan la gronda lavur che suprastanza, secretariat, meinacuors e referents han prestau. Ad els tuts exprimim nus nies sincer engraziament.

A caschun da nossa seduta cul Cerchel cultural a Laax havein nus, en preschientscha dil president dalla Scuntrada e formaziun Surselva, Rest Luis Deplazes, discutau la collavuraziun da quellas duas organisaziuns sil sector dils cuors. La Romania tgira buns contacts culla Scuntrada e formaziun Surselva ed ei stada representada ton alla radunonza generala dils 10 da schaner (1985/86) sco a quella dils 10 d'october 1987 (1986/87).

Bugen integrein nus siu rapport annual parzialmein en nossa brochuretta digl onn 1986/87.

Center dalla Romania

Ils 10 da fenadur, finalmein, havein nus survegniu dalla Fundaziun Cuort Ligia Grischa Trun ina risposta definitiva a scret arisguard nies project d'installar nies center ella Cuort a Trun. Deplorablamein ina negativa! Ulteriuras activitads en quei baghetg savessien disturbar il menaschi e purtar certas incunvegnientschas. Plinavon stoppi il baghetg vegnir renovaus durant ils proxims onns. Aschilunsch l'argumentaziun per quei na. – Nus essan trumpai! Donn ch'ins ha fatg piarder nus ton temps. – Ussa tscherchein nus novas localitads.

Autras acziuns e susteniments finansials

La Ligia Romontscha e la Romania han giu comunablamein in stan da cudischs all'EX 86, *Mustér*. Era nossa exposiziun ambulonta ei stada presenta.

Era dall'*Exposiziun da Nadal 1986 a Domat* essan nus separticipai, quei puspei en stretga collavuraziun cull'Acziun Romontscha Domat. Dils 28 als 30 da november han las aspectaturas ed ils aspectatur da quell'exposiziun saviu contemplar plirs dessegn dil comic «La historia dils Romontschs» da Peter Haas e nossa exposiziun ambulanta e secapescha era saviu pustar cudischs, plattas e cassetas.

Cun grond quitaun persequitein nus il *diever da nies lungatg ellas radunonzas d'uniuns surregiunalas*. Pliras gadas ei la suprastonza sefatschentada da quei problem. Per coordinar nossa lavur en causa essan nus era seconferi cul secretari dalla LR. En in'emprema fasa vulein nus encurir ensemen culs mistrals e presidents da vischnaunca ina sligiazion che riguarda il romontsch e che sa era vegnir acceptada da nos conburgheis da lieunga tudestga. Suenter duei la discussiun cun las uniuns pertuccadas vegnir instradada.

Economia e cultura, discussiun al podi en Lumnezia: Quell'acziun, bein ina novaziun per la Romania, ei vegnida preparada ed organisada da cuminonza cull'Uniun da mistergners e professionists Lumnezia-su. La perschasiun ei che nies lungatg sa alla liunga vegnir mantenus mo sch'ei reussescha a nus da salvar el en nossas valladas. Il quitaun muort la munconza da plazs da lavur e sia consequenza, la digren dalla populaziun, p. ex. ella Lumnezia, han intimau nus d'era s'occupar da problems economics e da siu context culla cultura. Ils representants dils mistergners, oravontut il parsura Silvio Capeder, Valgronda/Cumbel, han demussau interess d'organisar quell'occurenza ed ein separticipai da pliras sedutas e discussiuns. La serada ella halla polivalenta da Cuschnaus, Cumbel/Morissen ha giu liug ils 13 da november. Sur dil decuors da quella sera vegn rapportau l'auter onn.

Nies incumbensader per scola e baselgia e nies collavuratur regional ein sentupai cun representantas digl *Institut s. Giusep* a Glion per intensivar l'instrucziun romontscha en quella scola.

Aschilunsch las acziuns impurtontas.

Susteniments finansials havein nus accordau:

- al Chor mischedau dalla Surselva (daner da start)
- al Chor mischedau Suraua (platta e cassetta)
- al Festival dalla musica romontscha, Mustér
- a Desertina pil cudisch «Prominenzas en l'anectoda» da Gion Deplazes

Nos defuncts

Ils 27 da december 1986 ha nies valent scolast e scribent Toni Halter, Vella, bandunau nus per adina. Cun Toni Halter ha buca mo la Romania mobein l'entira Romontschia piars in da ses gronds umens dalla cultura. Per sias stentas en favur da lungatg e cultura ha la Romania giu undrau il permiert cul commemoradi d'honor.

Engraziament

Nus essan sestentai – tenor nies motto – da romontschar il mintgadi. Tut ei buca gartegiau, mo enqual pass ei tuttina reussius. E nus essan perschuadi d'esser silla dretga via. A tuts quels ch'ei segidai cun nus exprimel jeu miu sincer engraziament. En emprema lingia patratgel jeu vid mias consuprastontas e mes consuprastonts, nies representant ella suprastonza dalla LR, il collavuratur regional, las redacturas ed ils redacturs da nos organs ufficials e nos collavuratur subregionals. In engraziel fetg era a tut quels ora el pievel che han dau suatientscha a nus ed han contribuü cun lur tenuta alla realisaziun da nos intents. Bugen renconuschin nus la buna ed emperneivla collavuraziun culla suprastonza dalla LR e cun siu secretariat.

Ch'ei mondi vinavon aschia!

Gion Tumasch Deplazes, parsura

Suprastonza

Parsura:	Gion T. Deplazes, Domat
Viceparsura:	Claudia Gienal, Glion
Administratur:	Giusep Giuanin Decurtins, Cuera/Trun
Assesur(a)s:	sur G. M. Pelican, Sagogn; M. Tuor, Rabiüs

Publicaziuns

redacturs

Tschespet	Rest Martin Cabalzar, Cumbel
Ischi semestril	Beatrix Bislin-Pally, Curaglia
	Ursus Brunold, Zir/Zizers
	sora Florentina Camartin, Mustér
	Giusep Decurtins, Cuera
	Haimo Heisch, Cuera

Uniun dals Grischs

A's tratta da mieu sesevel e cun que ultim rapport presidiel. La suprastanza s'ho raduneda quist an desch voutas. Ella ho gieu als 2 settember ün inscunter culs cuvihs ed als 22 settember ün inscunter culs predichants.

Il nouv suprastant illa Lia Rumantscha, dr. Jon Nuotclà, ho già prasto buna lavur a Cuira ed ho eir tschercho il contact cun l'UdG.

Quist an nun avains gieu da rimplizzer ad üngüns cuvihs. Scu già l'an passo, avains eir quist an passanto uras ed uras cun nos vicepresidente per stüdger la problematica da novs tschantamaints. La discussiun culs cuvihs ho però musso cha neir l'ultima proposta steda publiched a i'l Fögl Ladin nu saja incontestabla, que chi s'ho verifico illa radunanza generela chi ho sbütto eir quist'ultima redacziun per sur-lascher a la nouva suprastanza da fer meglder. Dal rest es da dir cha nu dependa ne in prüma, ne in seguonda lingia dals tschantamaints, mo da que ch'ün fo e cu ch'ün fo sieu dover. Pü cuorts, simpels e clers cha tschantamaints sun e pü efficacis cha saron.

Eir quist an haun las finanzas dumando tuot noss'attenziun:

Nus avains do sustegn

- a la Scuntrada e Furmaziun Ladina 10 000.- francs
- al Palc Ladin 2 500.- francs
- al proget Punts 1 000.- francs per lavuors preparatorias
- a la secziun UdG da Tavo 300.- francs
- a la secziun UdG da Cuira 300.- francs
- a la Fundaziun Planta 1 000.- francs pel cuors da rumauntsch
- ad Eduard Biveroni 500.- francs per «S-chaglias da granit»
- a la scoula da Sent 500.- francs per ün viedi in Val Gardeina
- a las sours Bearth/Plouda 10% dapü sustegn per «Föglias aint il vent».

Il pü suvenz essans però gnies confruntos cun ediziuns. La suprastanza ho decis cha sch'ella incumbenzescha ad ün autur da sriver, e be alura, vegna sia lavur remunerada. Las ediziuns sun stedas repar-tidas eguelmaing traunter las trais stamparias engiadinaisas. L'Uniun dals Grischs ho eseguiu las seguaintas ediziuns:

- Restampa dals Proverbis rumauntschs da Löss (quist cudesch ob-tgnit ün premi scu ün dals pü bels cudeschs svizzers. Il president es sto ad egen cuost a Genevra a piglier in consegna il diplom)

- trais cudeschs da la chesa editura Nord-Süd:
Il luf e'ls set usöls
Chapütschina cotschna
Il mat e'l pesch
- «Il gö cul dödò» da Jon Nuotclà
- Rumauntsch in butia, ediziun in 5000 exemplers cha's po cumprer per 1.- franc
- «Tips per l'economia», duos toms tradüts da Dorette Rohrer
- «Graupelzchen» es gnieu tradüt da M. Gubser e's preschainta scu «Grischin»
- «La chà dal sulai» da C. D. Bezzola gnaro stampeda per la fin da november
- Duri Gaudenz ho pront qualche «Bagatellas» per der in stampa
- Oscar Peer ans ho inoltros il text «Nozzas d'inviern» chi giaro eir bainbod in stampa
- «Floret» es l'istorgia d'ün aviöl chi vain edida directamaing tres la Lia Rumauntscha
- Göri ans preschantaro al principi dal 1988 ün cudesch da crimis.

Mia suprastanza ho refüso dad edir il cudesch «L'istorgia da la cascada», chi giouva per part in Grischnun e chi tratta la problematica da l'emigraziun e dal retuorn, pussibilto tres la cascada chi attira il turissem. E l'UdG avess d'edir ün cudesch chi vezza il positiv vi dal turissem, chi muossa ün hotel, il schlargiamaint da la via e plazzas da parker? Vair las chosas scu cha sun e las accepter nu pera d'esser la forza da l'elita rumauntscha. Perche schnejer la realted, serrand ils ögls e s'insömgiand dal passo? Cun que cha la traducziun eira già fatta e cha tuot las otras regions haun lascho stamper in lur idioms, nu m'es resto oter cu d'edir l'istorgia ad egen quint. Niauncha l'üsito sustegn da 10% nu gnit concess!

Per nun avoir in avegnir memma bgers formats, avains decis da'ns tgnair scha mê pussibel vi dal format tschernieu pel cudesch da Nuotclà. In princip po l'autur giavüscher che artist chi dess contribuir il purtret da la cuverta, l'Uniun pajess max. 300.- francs per l'illustraziun e'l queder gess in possess da l'Uniun. A füss da procurer cha uschè bgers artists rumauntschs scu pussibel gnissan resguardos.

Cassetas cun istorgias, parevlas e chanzuns sun sortidas u in preparaziun.

In nossas localiteds a Schlarigna avains spüert l'aperitiv als magisters d'Engiadin'ota chi haun gieu lur radunanza annuela e'ls vains eir regalo ün cudesch. Il chesin ho uossa üna porta nouva. L'administradura e sia agüdaunta haun prasto buna lavur, que demuossa il rendaquint. Ella ho giavüscho ed ho survgnieu dapü peja. L'UdG stu vess as praster üna chascha da registraziun scu üsito in otras butias. Ils revisuors da quint avessan da fer lur revisiun sül lö e na cha l'administradura hegia dad ir sur munts cun cifras. Ella ho perfin surpiglio da fer la chascha già cha'l chaschier eira da chesa in Val Müstair e nu pudaiva güst esser d'intuorn cur cha faiva dabsögn. Quecò nu vo però! Ün'impiegheda nu po a glistess mumaint esser si'egna superiura. I'l Chesin, situo già vaira mel, nun ho gieu l'administradura be disgusts cun la giuventüna illas localiteds attachedas, in possess da la baselgia, mo quist an surtuot cun l'ovazun. A füss propi da ponderer in seri scha nu's vuess vender il chesin e's stabilir in qualche oter lö pü bain situo.

Il president ho rapreschanto l'UdG diversas voutas a la Lia Rumauntscha, el es sto a la festa da la Biblioteca engiadinaisa ed ho discurreiu al cuors da la Fundaziun Planta. El ho piglio posiziun invers la dumanda: «Quant ladin es il presemnar ladin?»

Il president ho piglio posiziun critica a regard ün model per scoula bilingua.

La suprastanza ho scrit al cussagl da scoula da Puntraschigna pervi da la tscherna d'ün magister na rumauntsch.

Il president ho be d'incuort, cun acconsentimaint da la suprastanza, fat ün'istanza a la Lia Rumauntscha, per cha'ls Puters vegnan a la fin ad ün egen vocabulari.

A vains gieu plaschair da la grand'activited da nossas societeds chi haun procuru per teaters ed oters arrandschamaints e na l'ultim ans algordains cun plaschair a l'inschmanchabla Festa Ladina dals 17 schner 1987 a l'hotel da la Curuna a Puntraschigna. Il Palc Ladin as ho prodüt duos voutas in möd impreschiunant al public in divers lös. Da la valor dals duos töchs nun es cò il lö da s'exprimer, que es gnieu fat illa pressa.

Il collavuratur regiunel, Jacques Guidon, ho piglio duos mais congedi pajo da la Pro Helvetia per scriver aunch'ün töch teater. Düraunt si'absenza ho signur Claudio Giovanoli as dedicho surtuot a la rumantschaziun in singulas vschinaunchas. Cun sia candidatura pel

Cussagl naziunel ho il collavuratur procuro per agitaziun e critica. La collavuraziun cun tuot las instanzas ed oraganisaziuns pussiblas es sainza dubi pü facila scha's es neutrel e nu's polarisescha. Il collavuratur avaiva a sieu temp gieu impromiss da nu s'expuoner e da nun as polariser pü illa politica. La suprastanza avess gieu da tratter suletta ed a fuonz quist problem e füss alura forsa gnida a la conclusiun cha füss meglder da nu sustgnair la candidatura. Impè ans avains laschos sül vegl dret da mincha liber svizzer da pudair candider e l'avains perfin do curaschi. Quella vouta avaiva que gieu nom ch'el saja gnieu dumando dal partieu verd. L'andamaint da la candidatura es cuntschaint e darcho avains be taschieu. Que es sto nos sbagli. Tenor me stu vess il collavuratur ster a disposiziun e lavurer regulermaing in quel local cha l'UdG ho piglio a fit dal cumün da Zernez. Telefon e s-chudamaint paun sainz'oter gnir installos. Uniun e Lia stuvoron reponderer activited e möd da rapporter. Il president stu survgnir üna copcha da mincha charta chi vo our suot l'insaina ed in nom da l'Uniun e dal collavuratur, e que na pervi da maungel da fiduzcha, mo per esser oriento.

Scu cha pera haun eir otras valledas problems cun lur collavuratuors. Quels stuvessan gnir scholts cun üna collavuraziun auncha pü stretta cun las suprastanzas. Ils collavuratuors sun tuots idealists. Els managian bain ed il nos in mincha cas s'ho do fadia d'accumplir las pretaisas. Il post da collavuratur pretenda fina psicologia da diplomat e na da cumbattant e martir.

Per glivrer vögl repeter cha tenor me a füss ura da schmetter d'ir adüna in tschercha da culpabels per la situaziun dal rumauntsch e da's fer cotres inimihs. Bgeraunz as stuvaro tschercher tuot ils mezs pussibels per amegldrer la situaziun in prastand lavur positiva ed as distanzchand d'ogni fanatissem. In connex cul Rumantsch Grischun stögl displaschavelmaing constater cha decisiuns da principi stedas trattas e gnidas confirmedas nu peran da gnir adüna respettedas e ch'ün prouva sün tuot ils champs e cun tuotta forza da l'introdür. La sprauenza da pudair salver cotres nossa lingua es sgür üna fosa.

Zieva trais ans d'he inoltro mia demischiun scu co-redactur dal Chalender Ladin e vuless eir in quist'occasiun avair ingrazcho a collega Töna Schmid per la grandiusa collavuraziun. Eir il respunsabel per la part artistica, il pittur-artist Constant Könz ho demischiuno. Grazcha fich eir ad el per la lavur prasteda cun grand'incletta.

Nus avains gratulo a seguaints meritaivels rumauntschs per l'anniversari:

a signur J. U. Gaudenz (90)
a signur Victor Stupan (80)
a giunfra Domenica Messmer (85)

Scha da ses ans activited, be l'ultim porta rabgias, as po auncha esser cuntaint. Cun que vuless avoir ingrazcho a tuot quels chi m'haun sustgnieu per la buna chosa, spcielmaing a tuot ils impiegos da la Lia Rumauntscha.

il president scadent: Ottavio Clavuot

Suprastanza

Parsura:	Gion Tscharner, Zernez
Effectivs:	Göri Klainguti, S-chanf Anita Gordon-Steinrisser, Silvaplauna Renata Bott, Tschierv Otto Augustin, Sent
Suppleants:	Jon Domenic Parolini, Cuir Nina Dazzi, Zuoz
Revisuors da quint:	Claudio Gustin, Sa. Maria Roman Andri, Müstair

Publicaziuns

Il Chalender Ladin	redacziun Töna Schmid, Sent
Il Dun da Nadêl	redacziun dna. Anita Gordon-Steinrisser, Silvaplauna

Administraziun e deposit da litteratura

Chesin Manella	dna. Clara Stupan-Keller, Samedan
Schlarigna	dna. Claudia Moser-Lendi, Schlarigna

«La suprastanza veglia da l'UdG piglia eir cò la seguainta pusiziun a regard quist rapport presidiel.

Ottavio Clavuot s'ho bainschi s-chüso pel tun e per la fuorma ch'el ho druvo in sieu rapport. Ma cu sto que cullas offaisas e las ümiliaziuns invers il collavuratur e l'administradura dal Chesin Manella?

Scha'ls imbüttamaints cha'l vegl president fo in sieu rapport sun per el be simplas 'constataziuns e propostas', schi nun ho'l cun que ne corret ne retrat sieus rimprovers agravants invers il collavuratur e l'administradura.

Perque as distanzchescha la veglia suprastanza definitivmaing da la critica na güstificheda.»

per la veglia suprastanza: Anita Gordon

Renania

Igl on 1987 e sto igl on da midadas internas: La suprastanza â giu da vegnir cumpletada cun 2 cumembers novs, igl parsura tocen da qua â banduno igl noss ravugl, ear ascheia igl noss anteriur cassier, ad post da l'administradura e vagnie suspendieu. Par quels motivs e'gl evidaint c'igl on passo e ear sto egn on sainza grànds evenimaints. Mo la lavur usitada da l'uniùn e vagnida ad amplida sainza interupziùn.

Radunàntza da delegos ad activitads da la suprastanza

A caschùn da 6 sasidas â la suprastanza tracto a schlibero las fatschendas usualas. Plenavànt ân gieu liac diversas sasidas da las cumissiùns temporalas cun incumbensas spezialas a da las cumissiùns stablas.

Igl parsura â prieu part da 2 saidas digl cunzegl da la LR.

La radunàntza da delegos digls 1987 â gieu liac a Sched igls 28 da marz. An que conex lessan ver angraztgieu a la vischnànca da Sched ad a las puras par lur ospitalitad ad albiert. Las fatschendas prinzipalas da la radunàntza da delegos a stada quella da las ligidas. Igl suandànts

titulars vevan demissiuno: sear Luzi Battaglia (parsura), sear Gion Item (cassier), duna Barla Candrian (administratura) a sear Jacob Caviezel (cumember da cumissiun). Sco suprastànts novs en vagieus ligieus dr. Felix Pfister da Domat a duna Silvia Mark da Ziràn. Plenavànt â la radunàntza da delegos dezidieu da schliear sei igl post da l'administratura a vendidra da cudeschs. Quella lavur e vagnida surdada gli colavuratur regional.

Igl nov cumember da la cumissiun «Fatscha dfa nos vitgs» sacloma Martin Gabriel da Vuorz/Cuira.

Cun quella caschùn less jou exprimer igl noss miglier angraztgamaint glis titulars cass, oravàntut a ser Luzi Battaglia c'e sto durànt 14 ons cumember da la suprastàntza, digls quals 6 ons sco parsura. Quegl vut gir 14 ons angaschamaint ad unfrendas an favur digl rumàntsch, quegl e egna fetg grànda prestaziùn ca mareta stema a rancunaschientscha tut speziala. Ad el ad a la sia famiglia giavischainta tut igl bien par lur avagnir agl nos ravugl giò Malans.

Plenavànt less jou angraztgear a Gion Item c'e sto egna rosch'ons an suprastàntza ad â tgiro cun quitos igls noss daners, a Barla Candrian ad a Jacob Caviezel par lur lavur c'els àn presto an favur digl lungatg rumàntsch.

Ravugls rumàntschs locals

Nus eassan leads ad angraztgevels c'igl e gartagieu da fundar a reanimar egn peer ravugls rumàntschs locals ca s'angaschan an difaraintas vischnàncas pigl rumàntsch, surtut lessan numnar igl Comité Romontsch da Flem, la SORT (solidaridad romontscha da Trin) ad igl Ravugl Rumàntsch d'Andeer ca prestan custevla lavur a la basa.

Nus vagn la fearma sprànza ca quellas grupaziùns cuntinueschian lur lavur sco secziùns renanianas a c'igl vigni ànc fundo plirs samagliànts ravugls agl noss antschies.

Pigl mumaint en activas las sequaintas cumissiùns temporalas:

- la cumissiùn par reveder igls statuts da la Renania (4 dels)
- la cumissiùn par organisar la «Fiasta commemorativa da Risch Gaudenz
- la cumissiùn preparatoria par l'ediziùn da las ovras da Curò Mani
- la cumissiùn par reveder igl urden da salarisaziùn da la Renania

Las cumissiùns stablas en:

- la cumissiùn «Fatscha da nos vitgs»
- la cumissiùn Casa Paterna
- la cumissiùn La Pùnt

Partutgànt la cumissiùn «Fatscha da nos vitgs» â'gl do egna midada da parsura: Igl maritevel parsura cass Plasch Barandun da Veulden, c'e digl rest sto parsura davent da la fundaziùn da quella cumissiùn, â demissiuno. Ear ad el less jou angraztgear par la sia lavur durànt tànts ons d'actividad instancabla. Numerusas inscripziùns rumàntschas an las vischnàncas renanas da la Sur- a la Sutselva datan pardetga digl sieus art a da la sia premura par la tgossa rumàntscha. Sco suczessur â la cumissiùn tscharbieu Carli Scherrer da Trun.

Rumantschaziùns

An conex cun la lavur da la cumissiùn «Fatscha da nos vitgs» ad igl colavuratur regional â la Renania schlibero contribuziùns da sustegn par la rumantschaziùn da las inscripziùns an las mazlareias da Flem, Sagogn a Gliànt. An cunlavur cugls numnos e vagnieu instrado egn'acziùn par rumantschar inscripziùns an la Foppa.

Plenavànt â la Renania surprieu igl patrunadi da la cursa rapida populara da Péz d'Artgas a Vuorz, ad â quattras savieu rumantschar tutas comunicaziùns an conex cun quella cursa da scis.

Igl pledari da planisaziùn sutsilvan stat par vagnir edieu.

Santupadas cun la Romania

Igl on passo â gieu liac egn'usitada santupada cun la Romania. Las fatschendas prinzipalas, c'en vagnidas discussiunadas, partutgan l'ediziùn da la Bibla ecumena, la vendita da cudeschs a la coordinaziùn da la lavur digls colavuraturs regionals.

Ediziùns

Igl dacurs digl on passo â la Renania edieu las sequaintas publicaziùns:

- Igl 3. a davos tom da las ovras cumpletas da Flurin Darms (sur-silvan)
- Professiuns, egn brochura pigl antruvidamaint da clamadas (sur-silvan)
- La Punt Crap, egn cudeschet illustro par unfants (sutsilvan)
- Dùn da Nadal, egn'ediziùn giubilara a caschùn digl 65avel on da cumpariziùn.

Mo malgro ca quell'ediziùn e gartageada, nus fa quitos igl regress da cumpraders, a la Renania vean uon a stuer s'ocupar cugl concept digl sieus organ par la giuventetgna.

Par la fegn

An lavur cuminevla a cun forzas unidas ve jou la sprànza ca nus vagnagn da manischar ear anavànt la nossa bartgeta, da maniera ca nus cuntanscheian plàn a plàn egn progress pigl noss lungatg mama. Sch'ign considerescha tut las activitads ân favur digl rumàntsch a sanizegiagn da la publizitad favurevla c'igl rumàntsch gioda pigl mu-maint, alura stgainsa ir optimisticamaing agl avagnir.

Par schinar igl mieus raport anual, less jou angraztgear glis meas cunsuprastàntas a cunsuprastànts, surtut ear gli noss colavuratur regional, sear Bartolome Tscharnier, par lur angaschi.

Igls meas migliers angraztgamaints less jou ear admeter gli redactor da la Casa Paterna / La Pùnt, sear Johann Clopath, ca sadat grànda fadeia d'edir egn giaseta actuala ad interessànta.

Martin Cantieni

Suprastonza

Parsura:	Martin Cantieni, Donat
Viceparsura:	dr. Felix Pfister, Domat
Actuara:	Vreni Caprez-Spreiter, Trin-Digg
Cassier:	Hans-Peter Meiler, Flem
	Jacob Pfister, Vuorz
	Gieri Luzi, Summaprada

Georgina Schaller-Gabriel, Donat
Bernard Demarmels, Andeer
Silvja Mark, Ziran

Suppleants:

Christian Joos, Cuera
Anni Nicca-Dolf, Donat
Crist Casper Dolf, Vargistagn
Peter Janki, Luven
Plasch Barandun, Veulden
Vroni Minarik-Gabriel, Flem
Hedy Saxer, Flond
Elisabeth Coray, Sagogn

Revisurs da quen:

Carl Hassler, Trimmis
Gieri Pfister, Vuors

Redactors

Casa Paterna/La Pünt: Johann Clopath, Trin-Mulin

Calender PmG: Martin Fontana, Favugn
Jacob Michael, Sagogn

Dun da Nadal: J. F. Cavigilli, Castrisch, part sursilvana
Jacob Michael, Sagogn, part sutsilvana

Uniun Rumantscha da Surmeir

Igl rapport da lavour dall'Uniun rumantscha da Surmeir consista er chest onn digl rapport general digl parsoura e digl rapport da detagl davart las ediziuns ed acziuns preschanto digl collaboratour regional.

Suprastanza

La suprastanza dall'URS è sa radunada 8 gedas. A tottas sedutas èn er stadas anvidadas las delegadas dalla Meirana, noss represchantant an la suprastanza dalla Leia Rumantscha ed igl collaboratour regional pigl intschess dall'URS. Igl parsoura è anc sto preschaint allas sedutas digl Cunsegl dalla Leia Rumantscha ed ò represchanto l'URS a diversas occurenzas, sedutas e discussiuns.

Cumischungs

Dantant tgi la cumischung «Fatscha da nossas vischnancas» e la cumischung da redacziun per la Pagina da Surmeir èn restadas sainza midadas, è la cumischung per la scolaziun da carschias «Scuntrada e formaziun» neida furmada da nov siva tgi Valantegn Bearth e Pina Jseppi on demissiuno. Ad els angraztgainsa per la lavour prestada.

La suprastanza ò tscharnia 4 commembers, numnadamaintg Moscha Jegher da Tinizong, Lina Baselgia, Lai, Romano Plaz, Savognin e Beat Jenal, Alvagni. La cumischung vign tgamunada da Romano Plaz.

La Pagina da Surmeir

Igl nov redacter Peder Antona Baltermia è ossa circa en onn an uffezi ed ans ò do la cumprova tgi la suprastanza ò fatg ena bunga tscherna. El ò redigia la gassetta cun premura, plascheir e diligenza. Gl'ò bagn do chi e lò cass tgi n'on betg pudia cuntantar tots, tgossas pero tgi èn programmadas per en redacter nov tgi vot er dar en bol persunal alla gassetta. E chegl è dretg uscheia. Tgi la cumposiziun grafica na cuntainta betg adegna schea pitost tigl sistem tgi la gassetta

vign scretga a Savognin, tschantada a Muster e stampada a Coira. Per migliurar chella situaziun, ma er per raziunar la lavour ò la supranza decida d'acquistar en sistem d'elaboraziun da texts electronica. Chegl vot deir, cumprar en computer persunal cun en terminal ed en printer per pudeir colliier la redacziun a Savognin cugl computer dalla Stampa Romontscha Condrau SA a Muster ed a Coira. Cun chel indrez tecnic pò la gasetta neir scretga directamaintg a Savognin aint igl computer, ma igl redacter ò er la pussebladad da far la cumposiziun grafica a Savognin per mangs digl monitor. Da preschaint ischans permangs d'evaluar igls systems per pudeir trer a nez la tecnica er per elaborar datas per l'administraziun, scu per exaimpel per la spediziun ed igl incasso dalla gasetta, digl Noss Sulom e digl Calender surmiran ed oter ple. Ma er segl sectour linguistic vign el a porscher buns sarvetschs, gio tgi exista la pussebladad da colliier igl sistem cugl computer dalla Leia Rumantscha, resp. digl post da lungatg dalla Leia Rumantscha. Ena investiziun tgi vign franc a sa paer, gio tg'ella n'è betg pi gronda tgi per l'ediziun d'en sulet simpel codesch per unfants.

Calender surmiran

Er igl Calender surmiran vign a cumpareir chest onn per l'amprem'eda sot la batgetta dalla redactra nova, Violanta Spinas e nous spitgagn plagn marveglias anfignen tg'el cumpara.

Normas surmiranas

En plascheir tot spezial vaia d'Az pudeir preschantar las novas Normas surmiranas. Davent digl onn 1981 on igls autours, Mena Wüthrich-Grisch, Faust Signorell ed ia, luvro ved chella ovra tgi vess gio gia da cumpareir pi bod. Ma gl'ò cunvagnia da spitgier, partge i sa tratta ossa betg angal da «normas», mabagn d'ena grammatica pigl idiom da Sur- e Sotses tgi cumpeglia betg manc tgi 207 paginas. Sen dumonda dall'URS e dalla Leia Rumantscha ò la tgesa editoura cantunala per meds d'instrucziun surpiglia l'ediziun ad agen cost. Sen proposta dalla cumischung cantunala per meds d'instrucziun ò la Regenza grischuna la declarada scu med d'instrucziun uffizial an las scolas da Surmeir. La cumischung ans ò pero lubia da stampar en

domber d'exemplars supplementars tgi l'URS pò vender a privats, dantant tg'igl cantun venda sia ediziun an amprensa lengia allas scolas.

A tots chels tgi on collaboro ved las Normas – sainza tg'ia sa ossa menziunar tots per nom – ma er a tots chels tgi on cunsiglia, currigia, u sustignia an l'egna maniera u l'otra igl project, e betg alla fegn all'editoura, lessa admetter en sinzer paiadia.

Sustign finanziel

La suprastanza dall'URS ò er do suatientscha a dus dumondas per sustign finanziel. Ella ò sustignia an ena furma modesta la 3. Notg da rock tgi ò gia li chest aton aint igl casti da Riom ed ò concedia ena contribuziun per l'ediziun digl codesch d'art tgi la tgesa editoura Desertina da Muster ò edia pigl 70avel anniversari da noss pictour artist Ludwig Demarmels.

Onorificaziuns

Cun chella caschung lessa er gratular cordialmaintg a *Ludwig Demarmels* per sies anniversari e pigl grond success tg'el ò gia cun sia exposiziun da giubileum. Lagn sperar tgi el ans possa regalar anc bagn enqual ovra artistica. Igls 12 da fanadour ò *dr. Mena Wüthrich-Grisch* pudia festivar igl 80avel anniversari. Sias grondas prestaziuns a favour digl lungatg surmiran vainsa menziuno ed angraztgea an la Pagina da Surmeir. Ia lessa pero er an chest gremi exprimer noss sentimaint d'angraztgevladad alla giubilara e gratular ad ella posteriormaintg pigl anniversari e pigl premi dalla Cuminanza rumantscha da Radio e Televisiun, igl qual ella ò pudia ratschever igls 13 da zercladour a Samedan, e chegl scu (ia citesch): «... undrientscha dalla vasta lavour scientifica e pratica prestada durant decennis a favour digl idiom surmiran, promovend cotras cun grond ideal chel idiom rumantsch, pigl qual ella è sa fatga maritevla an moda e maniera tot speziala.»

Periodicas ed ediziuns dall'URS

Pagina da Surmeir. Siva digl 1. da schaner 1987 schea la redacziun dalla Pagina ainta mang agl nov redacter, Peder Antona Baltermia, da Salouf. La Pagina cumprara an sia 41. annada cun en domber d'abunents da 1568.

Igl Noss Sulom è cumparia an sia 66. annada an en domber da 1100 ex. Christoffel Spinass e Gion Peder Thöni on redigia igl Sulom 1987 er chest onn comunablamaintg.

Scu usito è cumparia er igl *Calender surmiran* an 900 ex. la davosa gEDA sot la redacziun da Faust Signorell, Valbella.

Ulteriouras ediziuns dall'URS e URS cun LR

Scu mintg'onn èn cumparias er chest onn 2 carnets OSL. Gion Peder Thöni e Roc Poltera on procuru las translaziuns digls dus carnets. La lavour redacziunala schea ad interim anc adegna ainta mang a scolasta Domenica Steier-Brenn.

An collaboraziun cun la LR e las otras uniungs affiliadas èn cumparias er 2 codeschs d'unfants. 'Las aventuras digl avioul Floret', translato an surmiran da Lina Baselgia è en'istorgetta originala rumantscha. Er igl sagond codeschet 'La Punt Crap' tratta ena tgossa tipica grischuna, l'istorgia d'ena famiglia ainten la tgavorgia dalla Rofla. La translaziun surmirana ò procuru Silvia Candreia. URS e LR edeschan mintg'onn codeschs d'unfants. Nous fissan leds d'aveir tgossas originalas rumantschas. Schi ensatgi ò ena buna ispiraziun ans racumandainsa. En ulteriour codesch d'unfants tgi è cumparia gio igl 1986, ma betg sto an vendita avant la publicaziun dallas Normas è igl codesch 'Cò sung ia da tgesa'. An terma digls proxims dus meis duess cumpareir er en codesch da canzungs edia angal dall'URS. I sa tratta da radond 125 canzungs. L'URS spera cotras d'adhereir ad en grond giaveisch per canzungs popularas, canzungs da cumpagneia tg'ins pò er cantar aint igls chors.

Cumparia an atgna ediziun e stampa èn er las Mimorgias da Giacan Dora, dimorant a Barcelona. L'URS dispona d'en quantum limito.

Menziunar lessa er las publicaziuns impurtantas dalla LR. La LR ò edia chest onn en nov med d'instrucziun per igl curs da rumantsch.

Anfignen alla fegn da chest onn vessel dad esser sen meisa. Anfignen alla fegn da chest onn vign er terminada la lavour per igl voc. adm. giur. an rg., en vocabulari principalmaintg per las canzleias ed uffizials, ma er per singulas persungas. Pinavant posseda la LR ossa 4 codeschets cun igl 'Pled rumantsch' tgi cuntignan sport/biologia/professiuns e tecnica per maschinas agricolas. La LR ò realiso siva digls comics Asterix e Tintin en nov comic sur dall'istorgia digls Rumantschs, en comic tgi è nia preschanto l'emda passada alla pressa.

Alla fegn dalla glista da publicaziuns lessa menziunar er las cartas da gratulaziuns e condolientscha tgi vous savez cumprar ainten prest tottas buteias surmiranas.

Vendita da codeschs

Aint igl biro dall'URS a Grava vandainsa codeschs durant igl antier onn. Ena vendita da vischnanca a vischnanca vign an dumonda puspe l'oter onn. Preschaints ischans stos alla 3. fier a Suagnign. Principalmaintg durant igls meis da stad vandainsa er blers codeschs a giasts e turists tgi s'interesseschan per la nossa cultura, cuntrada e lungatg e blers vottan er amprender rumantsch a tgesa aint igl ester e l'experiencescha fatga è chella tgi els canoschan cultura e lungatg magari pi bagn tgi nous. Igls codeschs, cassetas e cartas vandeidas durant igl davos onn montan en importo considerabel da 9 500.- fr. Ia sung persvadia tgi nous possan cuntinuar sen chella veia ed ia angraztg a tots chels tgi compran e ligian igls noss codeschs.

Ageid linguistic e lavours da biro

Igl collaboratour è installo ainten en biro ansemen cun la redacziun dalla Pagina, ena stupenta sliaziun. La mia lavour scu collaboratour regiunal era preveida grondamaintg scu animaziun ainten las vischnancas, ed en curt taimp da biro. L'experiencescha fatga an chels treis onns ò musso gist igl cuntrari. Ia sung liia fitg cun lavours da redacziun, correcturas e translaziuns da totta sorts, per affars, privats, societads ed uniuns. Aint igl avigneir stuainsa neir da saveir surdar da chellas lavours er a terzas persungas.

Ia less animar egn e mintgign da translatar er sez mintgatant. Translatar n'è betg simpel, ma ins vign confronto cugl lungatg, ins tgappa pero rutina e fò chegl scu ensatge oter.

Scuntrada e furmaziun Surmeir

Igl onn 1987 vainsa realiso en curs da cuschinar a Casti cun 10 participants. Igl manader digl curs è sto Walter Candreia. La stad passada ò gia li cò a Stierva en' excursiun locala cun Emil Candreia cun 15 participants. A Radons ò gia li all'antschatta d'avost en' excursiun botanica cun angal 5 participants. La treid'ora e l'inauguraziun digl lai da Barnagn a Suagnign n'on betg mutivo daples da sa participar a chesta excursiun manada d'Astrid Thurner. Mesemda passada ò ing. for. Peder Spinatsch da Suagnign a Coira, salvo en referat cugl tetel 'Igl noss gôt'. Chel tema schea ainten en ciclus da referats tgi trattan igl ambiaint e tgi nous lagn cuntinuar igl 1988.

Chest aton purschainsa anc ena seira cun maletgs da dias a Lantsch cun ser Duri Loza. A Suagnign lainsa trattar igl tema: Ia ed igl mies auto, cun tips practics, mantignamaint e funcziun digl auto e scu ramplaneir en formular d'accident. Igl schaner ò li en curs da rumantsch per Rumantschs, 4 seiras noua tgi lessans introduceir las normas e mussar a screiver en curt rapport u protocol scu er la sintaxa e furmas tipicas. Mademamaintg igl schaner cuntinuescha igl 2. curs da cuschinar per omens a Casti. Ad Alvagni è sa furmo ena gruppa an vischnanca tgi vot sa fatschantar daple digl rumantsch. Talas gruppas ma figurescha er ainten otras vischnancas, principalmaintg an Sotses. Ins stò sa figurar sot chel tetel scuntradas regularas tranter Rumantschs u ameis digl rumantsch noua tgi vign discuto e realiso accziuns a favour digl rumantsch. Chellas scuntradas duessan er sensibilisar igls Rumantschs sez per lour lungatg e cultura, per tg'els seian cunziaints, persvadias tg'igl lungatg vegia ena valeta culturala e tg'ins na saptga betg igl pattar davent scu en toc sdratsch.

Curs da lungatg

Igl onn 1987 vainsa realiso 9 curs da lungatg cun passa 40 participants ainten 4 vischnancas. Per chest aton vainsa er gio 45 annunztgas.

Dasper igls curs da lungatg purschainsa a Murmarera/Sur/Mulegns, a Suagnign e Brinzauls ed igls proxims deis er a Casti curs per las vischnancas Casti, Alvaschagn, Mon e Stierva. Ena persunga ò gia l'idea da stgaffeir en tatgeder u en signet cun l'inscripziun: Discurri rumantsch cun me! Bleras persungas fon curs da lungatg e conv. rum. ma sa lamaintan savens tgi nous Rumantschs discorran adegna tudestg cun els. Chegl savainsa, stuainsa midar.

L'integrasiun dallas mammas tudestgas aint igl program da scoligna vainsa pruo cun ena dieta d'infurmaziun per las mussadras a Casti. La discussiung ans ò musso tgi la realisaziun na saro betg schi simpla, pero vasessan las mussadras pitost da piglier igls unfants da 4 onns en mez de l'emda a scoligna e mussar rumantsch an furma da gis, canzungs e gimnastica. Tottas furmas da chella nateira na dispenseschan pero betg igls genitours da sa dar sez fadeia d'ancleir ed amprender rumantsch.

Barats da scholars

Barats da scholars è pitost en'incumbensa surdada a me dalla LR. Cun barats da scholars u classas ins vot promover barats tranter differentas culturas e lungatgs segl intsches svizzer ma novissimamaintg cugl sustign digl departamaint er ainfra igl cantun Grischun. Uscheia duessan avoir li contacts tranter tottas treis parts grischunas, tranter Tudestgs, Rumantschs e Taliangs per promover uscheia er la tgapientscha vicendevla tranter las differentas regiungs.

Teater – cant – musica – bibliotecas

Teater promova igl lungatg, la cultura e la cuminanza tg'ans mantga schi savens.

Er chest onn èn nias represchantos divers teaters ainten las vischnancas, teaters rumantschs exclusivamaintg an Surses, tenor igl mies saveir, a Tinizong, Riom, Suagnign e Salouf. Naturalmaintg vignan preschantos pitschens sketschs er per otras occurenzas tgi n'èn betg publitgeidas.

La Leia rumantscha metta a disposiziun teaters, tschertga pero er tocs novs e translatoirs. I cumpara an curt en terz mossaveias dra-

matic tgi cuntigna indicaziuns spezialas digl teater scu er curta resumaziun digl toc per sustign digl reschissour. Sch'ins catta damais en toc adatto ins viglia sa volver all'URS u alla LR.

En oter sarvetsch porschan l'URS e la LR er agls dirigents. Aint igl biro da Grava vainsa differents ordinatours cun bleras cumposiziuns per chors virils, masdos ed unfants, e nous las mattagn gugent a vossa disposiziun.

Durant 4 emdas da stad ò Petra Uffer luvro per l'URS e scretg danov igls teaters da ser Willimann ed ella ò er fatg differentas translaziuns da tocs pi curts schinumnos sketschs tg'ins pò rattrer tar nous.

Rumantschaziuns

Las rumantschaziuns d'inscripziuns pretendan taimp e pazientzga. Nous vagn spero da liquidar chest onn la rumantschaziun a Lantsch, ma i saro strousch pussebel da fittar. Spitgier ò magari er avantatgs. Uscheia èn scumpareidas igls davos onns differentas tavlas. Nous furnign tavlas da qualunque maniera, seia chegl a societads, uniuns, affars, buteias u privats, ustareias, cumegns e circuits. Uscheia vainsa dastgea furneir tavlas per veias da fons chest onn er a Lantsch e Salouf e nous speragn naturalmaintg tgi chellas tavlas na svaneschan betg ainten ena trocla e fetschan se polver.

A tots cumegns vainsa tarmess collants u tatgeders per igls containers. L'associaziun per la dismissa digl rusment s'occupa ossa er da chesta tgossa e niro cugl taimp er a preschantar tals tatgeders sur la regiung or.

Faschond la runda tar divers cumegns per ena statistica dalla populaziun ed igl sies lungatg vaia constato savens tg'igls cumonds da pumpiers stoptgan esser an tudestg. La rasposta da dus responsabels cantunals per igls curs da pumpiers è stada tutt'otra. Gist igl onn passo ò igl cantun organiso curs da scharschos angal per Rumantschs ed i fiss bagn cuntradictoric sch'igls cumonds digls curs rumantschs fissan tudestgs. Percheigl vainsa translato tot igls cumonds da pumpiers an surmiran tenor igl nov reglamaint. Supra da chegl è l'associaziun svizra sa declarada pronta da lascher stampar tiers igls cumonds er igl codesch da sarvetsch pigls scharschos. Nous speragn cotras tgi vignas da stidar igl fi an cass serious er an rumantsch.

Sen rocca stattan er las rumantschaziuns dallas tavlas dalla birareia da Coira.

Grond sustign galdignsa er dalla Posta tgi ò raspundia affirmativ-maintg a nossa dumonda da ramplazzar tot igls collants e las inscripziuns tudestgas allas postas.

Positiv sen igl sectour rumantschaziuns dastgainsa er numnar igls contacts cun las pendicularas an spezial cun la Nandro SA tgi è sa declarada pronta da risguardar er igl rumantsch.

Scu la banca cantunala metta er la Cassa da Raiffeisen a disposiziun tavlas da cundiziuns da tschains an rumantsch. Mintga cassa stò pero pretender talas dalla centrala a s. Giagl.

La fegnameira da tottas rumantschaziuns è però la stipulaziun d'en artetgel ainten la lescha da biagier conc. tavlas ed inscripziuns. Ena tala regless cleramaintg la situaziun e spindress bagenqual da mal-amparnevladads.

Conclusiun

Sch'ia menziunesch angaschamaint e sustign per la cultura manegia betg angal igl lungatg sulet. Cultura è grev da definire. Mintga tgossa, mintga mastier, igl ager e cunfar da mintgign, la nossa veta e moda da veiver è ena part cultura. Igl lungatg è igl pi grond bagn tg'igl carstgang posseda. Sch'el perda igl sies lungatg perda'l ena part essenziala dalla sia cultura. Schi nous pardagn igl noss lungatg rumantsch pardainsa betg angal igl lungatg matern, nous pardagn la nossa identitad, vot deir nous vagn accepto ena cultura estra ed ischans tatgeas ad en oter bloc, per nous tudestg.

Az imagine tg'igls Svizzers tudestgs pardessan lour dialects e ruschanessan tgetganegna lungatg da scritgira scu igls Germans. Els na fissan betg ple Svizzers mabagn tatgeas ad ena cultura ed ad en lungatg ester.

Dasperas na dastgainsa er betg amblidar tgi cun igl lungatg vo er a perder la cuminanza ainten vischnanca, las uniuns e la baselgia. Ia na sa betg ma figurar p. ex. igl chor masdo da Stierva scu chor tudestg. Ia sung pitost dall'idea tg'igls noss chors surmirans 'crappessan' per deir an bung rumantsch pi tgunsch tgi far midada, e cun els caless er chella cultura ainten vischnanca.

Nign tgi pretenda fanatissem tgi destruescha. Tranter fanatissem ed indifferentad dattigl pero chella tenuta da sustign activ pigl lungatg cun la ferma devisa: Ni Tudestgs, ni Taliangs, Rumantschs lainsa rastar.

Angraztgamaint

E per la fegn na lessa betg tralasher d'angraztger sinzeramaintg a tots chels tgi on gido an l'egna maniera u l'otra da realisar igl programm da lavour. Ia less angraztger agls gremis dall'URS e dalla Leia Rumantscha, agls collaboratours, redacters, contribuents ed inserents dalla gasetta e dallas periodicas, e betg alla fegn er a tots abunents e lectours da noss organs pertge sainza chels vess nossa lavour strousch en scopo.

Approbo dalla radunanza generala dall'URS digls 7 da november a Stierva

*Gion Pol Simeon, parsoura
Reto Capeder, coll. regiunal*

Suprastanza

Parsoura:	Gion Pol Simeon, Lantsch/Domat
Viceparsoura:	Remi Capeder, Casti
Actuar:	Stefan Demarmels, Salouf
Cassier:	Giatgen Schmid, Riom
Assessour:	Tona Collet, Riom
Delegadas dalla Meirana:	Violanta Spinas, Lai Violanta Uffer, Tinizong

Administraziun: Giatgen Schmid, Riom

Publicaziuns

La Pagina da Surmeir	red. Peder Antona Baltermia, Salouf
Igl Noss Sulom	red. Christoffel Spinas, Sviz
	red. Gion Peder Thöni, Riehen
Calender Surmiran	Violanta Spinas, Lai

Uniun da scripturs rumantschs

Davo l'onur – la lavur, as pudessa dir, laschond passar per memoria ils «40 ans USSR». Ils «Fastezis» (Litteratura 9) restan perdüta d'üna richa collecziun bio- e bibliografica. Sch'ella tegna quai ch'ella imprometta, muossarà la lavur da l'avegnir per la defaisa da la libertà d'expressiun.

La radunanza generala dals 28 settember 1986 avaiva incumbenzà la suprastanza dad arrandschar la dieta da lavur da prümavaira 1987 cul tema: «Il scriptur / la scriptura – seis drets, sia libertà e respunsabilità.» Ingaschand referents da nos ambiaint rumantsch, dess la problematica gnir trattada suot ils aspects litterars, politics, filosofics, teologics e psicologics. La dieta dess esser publica.

La suprastanza ha constattà cun plaschair cha la Rumantschia ha blers exponents chi sun abels da trattar il tema menziunà. Uschè nun es la schelta statta simpla, e la preparaziun dal simposium ha dat blera lavur. Passa üna trentina da preschaints ha demuossà seis interess in occasiun da la scuntrada e recumpensà cun sia preschentscha las fadias preparatoricas.

Sco mainadiscussiun s'ha miss a dispusiziun dr. Alexi Decurtins, Cuaira, chi ha sgüra gnü üna lezcha zuond agreabla, siond cha la brama da gnir a pled sbuorflaiva cuntinuantamaing. Da la vart etica e psicologica ha referi dr. Giosch Albrecht, resguardand dumandas da dret, dr. Giusep Nay, advocat, e trattand il tema suot l'aspet litterar, dr. Oscar Peer.

L'animada discussiun ha manà a glüm ils differents puncts da vista i'l ravuogl da l'USR. L'incletta individuala invers drets, dovairs, respunsabilità e libertà d'expressiun as distanzchescha vieplü d'ün pensar collectiv «a favur da lingua e cultura rumantscha», la respunsabilità dal scriptur invers sai svesa survain la preferenza invers l'oblig da regards invers il lectur. La müdada da generaziun chi s'ha fatta viva illa discussiun nun es in prüma lingia üna dumonda da l'età, dimpersè plütost d'üna nouva conscienza, main chalchada da dumondas da la jerta rumantscha, per la paja plü universal, resguardand litteratura eir sco mez per responder a las differentas imnatschas da quist muond e da noss dis.

Prof. Walter Ballard, Roma, ha demuossà interess d'edir üna «An-

tologia da poesias rumantschas». Fin la fin december dal 1986 s'ha pudü inoltrar texts da lirica.

Davart 1991 «700 ons Confederaziun» para cha tuot quai chi d'eira gnü in muvimaint s'haja darcheu stagnà, uschè cha la suprastanza avarà darcheu occasiun da revgnir a dumondas da cooperaziun e preschantaziun da la litteratura in ün' o l'otra maniera.

Quai chi pertocca las actas da l'USR ha meis antecessur, Toni Berther, collecziunà ils mussamaints tenor annadas in classificaduors e tils depuonats in üna s-chaffa pro la Lia Rumantscha.

Il reglamaint da finanzas resta intant provisor, fin cha las experiencias – schi fa dabsögn – dumondan da far müdadas definitivas. Las expensas principalas da l'USR sun per: Administraziun, «LITTERATURA», Giuria litterara, Premis e Prelecziuns.

L'esit da las prelecziuns in scoulas, in occasiun da nossas radunanzas generalas, nu satisfa. La suprastanza nouva as dedicharà cun premura a quista dumonda importanta, siand cha ill'età dals scolars van a perder blers lecturs potenzials.

La suprastanza ha decis da contribuir cun ün import da frs. 2000.– a l'ediziun festiva pels 75 ans USS: «Schriftsteller-Lexikon» e «Geschichte des Schweizerischen Schriftsteller-Verbands».

La Scuntrada da Scuol da l'avuost 1988 ha dat e dà inavant blera lavur organisatorica. Pels «50 ons rumantsch sco lingua naziunala» sun previssas las seguintas manifestaziuns davart l'USR: Da lündeschdi fin venderdi, mincha di da las 09.00 a las 11.00, *SEMINARIS LITTERARS*. Las sairas sun reservadas a las *PRELECZIUNS*, als *autuors/auturas e lur texts, als texts da scriptuors morts* d'ürant l'ultim decenni, ad ün *bloc liber cun prelecziuns da surpraisa* per minchün, ad üna prelecziun d'ün' *autura o d'ün autur giast* e per glivrar, ad üna *spasseggiada litterara*. Pels ultims giasts vegnan amo prelettas *ISTORGIAS DA BUNA NOT* illas differentas ustarias dal lö.

Per l'utuon 1988 es previssa la dieta da lavur in coordinaziun cul radio rumantsch. Tema: Il gö auditiv.

La suprastanza s'ha radunada tschinch jadas, tanter oter per preparar la dieta da lavur e per tscherchar commembers novs. Il resultat fich positiv ha manà 8 commembers novs ill'uniun, uschè cha pel mumaint fan part 54 commembras e commembers da l'USR.

Noss'uniun ha gnü da deplorar la mort da nos zuond meritaivel commember Toni Halter, Vella, chi'ns ha bandunats per adüna ils

27 da december 1986 davo greiva malatia. Nus til vulain tgnair in degna memoria.

La «LITTERATURA» es sortida cun «Scripturs agl ur», laschand gnir a pled auturas ed autuors chi per ün motiv o l'oter as cunfan cullas meras cha la redacziun avaiva previs pel numer 10/1 da l'organ uffizial da noss'uniun.

Per glivrar vulesse eu ingrazchar in prüma lingia a meis antecessur T. Berther per sia granda lavur, a la suprastanza per la collavuraziun agreabla, als revisurs, a la redacziun da la LITTERATURA per lur schlantsch, a la Giuria litterara per lur pacienza, al rapreschantant pro l'USS ed a tuot ils commembers chi han güdà in ün o l'oter möd a cuntribuir per üna buna reuschida da l'on passà.

Il parsura: Clo Duri Bezzola

Suprastanza

President:	Clo Duri Bezzola, Oetwil am See
Cassiera:	Giovannina Brunold, Samedan
Actuar:	Gion Peder Thöni, Riehen
Assessur(a)s:	Irma Klainguti, Zuoz Flurin Spescha, Turitg
Revisur(a)s:	Annamengia Bertogg, Castrisch Mariano Tschuor, Laax

<i>Giuria litterara:</i>	Urs Baltermia, Turitg Baseli Collenberg, Mollis Flurin Darms, Domat Chasper Pult, Cuir Arnold Rauch, Cuir
--------------------------	---

<i>Redacziun «Litteratura»:</i>	Mevina Pestalozzi-Puorger, Turich Ursicin G. G. Derungs, Vacallo Felix Giger, Cuir
---------------------------------	--

<i>Represchantant en l'USS:</i>	Ursicin G. G. Derungs, Vacallo
---------------------------------	--------------------------------

Cuminanza rumantscha radio e televisiun

Radunonza generala

La radunonza generala ha giu liug ils 13 da zercladur 1987 en la Tgasa communal a Samedan. Cun plascher e satisfacziun ha ella priu enconuschientscha davart la realisaziun dil niev program da radio tenor ils conclus dalla suprastonza centrala dalla SSR digl onn 1986. En quei connex ha il parsura orientau la radunonza generala detagliadamein concernent las differentas mesiras per consolidar las emissiuns romontschas existentas, per la realisaziun digl augment dallas emissiuns da radio da 2½ sin 4 uras per di, sco era arisguard la decentralisaziun da collaboraturs da radio ellas valladas romontschas respectiv da mieds tecnicos da producziun per las emissiuns da televisiun da Turitg a Cuera.

Igl avrel 1987 ei il commember dalla suprastonza Hans Janjöri morts el spital cantunal a Cuera. La radunonza generala ha undrau il defunct cun in momento. Sco niev commember dalla suprastonza ei Carl Hassler, da Donath, sesents a Trimmis, vegnius elegius. Cun quella elecziun ei la Val Schons representada vinavon ella suprastonza dalla CRR. Ella suprastonza regiunala DRS vegn Hans Janjöri remplazzaus entras Remi Capeder ch'ei dapi l'entschatta digl onn 1985 commember dalla suprastonza CRR.

A caschun dalla radunonza generala a Samedan ha il president dalla cumissiun da programs dalla CRR, Claudio Gustin, Sta. Maria/Val Müstair, orientau davart las incumbensas da quella impurtonta cumissiun dalla CRR. Il premi da radio e televisiun dalla CRR per 1987 ei vegnius surdaus a dunna dr. Mena Wüthrich-Grisch, Winterthur/Sur, sco undrientscha per la vasta lavur scientifica e pratica durant decennis en favur digl idiom surmiran e dalla scola respectiv dalla populaziun surmirana, ed a scolast Ludwig Morell, Samedan, sco undrientscha per la gronda lavur durant decennis sco dirigent da chors romontschs e da musica en la regiun engiadinesa e sco cumpo-
nist da canzuns romontschas.

Cussegl

Il cussegl ha deliberau en pliras sedutas in grond diember tractandas. Sper la preparaziun dallas tractandas per la radunonza generala a Samedan ha el priu posiziun tier in diember fatschentas d'impurtonza. Tier quellas s'audan oravontut ils postulats da Franz Hagmann pertinent l'incumbensa e la structura dalla societad purtadra SSR, il sboz per ina lescha federala da radio e televisiun, il sboz per ina nova concessiun alla SSR, la revisiun parziala dils statuts dalla SSR e la damonda da concessiun dil «Radio Grischa». Plinavon ha il cussegl descutau la problematica en connex cun il diever dalla 4. cadeina da televisiun. Quella discussiun vegn continuada cun igl intent d'anflar per la CRR la megliera sligiazium.

Suprastonza

La suprastonza ha tractau el decuors digl onn 1987 numerusas fatschentas da differenta natira. Per part pertuccan quellas la preparaziun da posiziuns, propostas e rapports per mauns dil cussegl e dalla radunonza generala. Ina autra part dallas fatschentas stat en connex cun la realisaziun digl augment dallas emissiuns romontschas da radio da 2½ a 4 uras per di. Plinavon ei la suprastonza s'occupada da damondas da decentralisaziun da persunal da radio e da mieds da produziun dalla televisiun romontscha. En discussiun stattan adina puspei damondas finanzialas, sco era l'infrastructura e l'organisaziun digl entir andament dil studio regional romontsch. La suprastonza respectiv il parsura ha tgirau ils contacts cun ils representants dalla SSR e d'istanzas ordeifer la SSR. Contacts regulars cun ils responsabels dil studio regional romontsch lubeschan da liquidar communablamein biars problems. Quels contacts surveschan lu era ad in agir coordinau en favur da nos interess comunabels.

Realisaziun dil niev program da radio

Sco gia rapportau igl onn vargau, ha la suprastonza centrala dalla SSR concludiu igl onn 1986 da consolidar il program romontsch da radio e televisiun en vigur e plinavon d'augmentar las emissiuns ro-

romontschas da radio el decuors digl onn 1987 da 2½ a 4 uras per di. En quei senn ei lu era il credit per il persunal supplementar sco era per ils indrezs technics e las midadas da construcziun vegnius concedius. Suenter igl engaschament e la scolaziun dil persunal supplementar ed ulteriuras lavurs preparatorias eis ei stau pusseivel d'entscheiver calonda avrel 1987 cun la realisaziun dil niev program da radio da 4 uras per di. Quei program ha essenzialmein anflau ina buna accoglientscha. La populaziun romontscha apprezzescha las emissiuns romontschas e demuossa interess e tschaffen per il radio romontsch ch'ei senza dubi ina impurtonta mesira en favur dil manteniment e dalla promoziun da lungatg e cultura romontscha.

Emprems collaboraturs da radio ellas valladas

Ensemen cun igl augment dallas emissiuns romontschas da radio eis ei stau pusseivel da contonscher in emprem pass d'ina decentralisaziun da collaboraturs da radio ellas valladas. Dapi l'entschatta digl onn 1987 lavuran treis collaboraturs da radio cun pigns «studios» ellas regiuns, numnadamein in redactur stabel a Samedan, in redactur stabel a Mustér ed in collaboratur buca stabel a Salouf. En cuort temps ei quella «regionalisaziun» sefatga e secumprovada stupent. Quella decentralisaziun ha possibilitau d'intensivar l'informaziun ord las valladas e la purschida allas regiuns. El medem temps ha quella mesira era giu in effect positiv sin il contact denter il studio regional a Cuera e la populaziun romontscha ellas valladas.

Decentralisaziun da mieds da producziun per la televisiun

En connex cun il conclus davart igl augment dallas emissiuns romontschas da radio da 2½ a 4 uras per di ha la suprastonza centrala dalla SSR plinavon concediu in credit annual per ina emprema decentralisaziun da mieds da producziun per emissiuns da televisiun da Turitg a Cuera. En quei senn ha la direcziun da televisiun DRS fatg cun ina firma privata in contract davart ils indrezs ed il persunal plaz-zai a Cuera per l'execuziun tecnica d'emissiuns da televisiun. Naven da l'entschatta december 1987 stattan quels mieds da producziun a

disposiziun al studio regional a Cuera. Cun l'entschatta digl onn 1988 eis ei pusseivel da producir l'emissiun «TELESGUARD» entiramein a Cuera. Pil futur ston ils collaboraturs dalla televisiun romontscha consequentamein buca viandar mintg'jamna a Turitg per realisar il «TELESGUARD». Ei setracta ussa da far las necessarias experienzas cun quella novaziun.

Lavur publica

La suprastonza dat gronda peisa d'informar la publicitad davart ils problems ch'occupeschan la CRR sco era concernent las decisiuns sin ils differents scalems dalla SSR e DRS. Ord quei motiv ha il parura orientau regularmein ella pressa romontscha e grischuna davart las pli impurtontas decisiuns ed ils problems principals dils differents organs dalla societad purtadra SSR. Alla informaziun dalla popola-ziun romontscha survescha era il «Fegl d'informaziun dalla CRR» che vegn preparaus dalla cumissiun per la lavur publica dalla CRR. Igl onn 1987 ei quei «Fegl d'informaziun» cumparius quater gadas en las gasettas romontschas da nies Cantun. Sper informaziuns davart la CRR e la SSR ei vegniu orientau arisguard la lavur dil studio regiunal romontsch e differentas emissiums romontschas.

All'informaziun surveschan plinavon la presentaziun dil studio regional romontsch e dalla CRR alla HIGA. Quei vala era per las seras da discussiun che la cumissiun per la lavur publica dalla CRR ha organisau igl onn 1987 en pliras vischnauncas en valladas romontschas. Quellas scuntradas ch'ei per regla bein frequentadas, ei ina buna occasiun per contacts cun audituras ed auditurs dallas emissiums romontschas. Il publicum da nossas emissiums romontschas ha cheu la caschun da presentar giavischs e propostas arisguard las emissiums. La cumissiun per la lavur publica dalla CRR ed ils representants dil studio regional romontsch beneventan quellas pusseivladads d'informar e da discutir e cheutras da promover ils contacts cun la popola-ziun romontscha. En quei senn vegn la cumissiun per la lavur publica dalla CRR a continuar cun quellas «seras d'informaziun e discussiun».

Program da lavur per ils proxims onns

Ils davos onns ha la CRR contonschiu in considerabel augment e progress dallas emissiuns romontschas da radio e televisiun. Quei fatg zun legreivel dispensa denton buca da planisar seriusamein la lavur pil futur. Il program da lavur dalla CRR per ils proxims onns preveda *oravontut*:

- a) in augment dallas emissiuns romontschas da televisiun respectiv dalla emissiun «La Svizra romontscha» el decuors digl onn 1987. In conclus da principi per ina dublaziun da quella emissiun ei gia curdaus ella suprastanza centrala dalla SSR. Ei setracta ussa da concluder il credit necessari per il persunal. En quei connex tucca ei era d'anflar in temps d'emissiun favoreivel per quei augment. Quei ei difficil, essend ch'ina autra emissiun dalla televisiun DRS sto tschessar;
- b) ina modificaziun dallas emissiuns da radio. Ina tala vegn realisada gia dapi il matg 1988 cun mieds oz avon maun. Ei setracta cheu oravontut d'in augment dallas emissiuns da radio per la giuventetgna. Plinavon vegn la preschientscha dil radio romontsch intensivada aunc en autras spartas. In augment substanzial dallas emissiuns romontschas da radio ei previus per igl onn 1990. El plan da finanzas 1988–1992, concludius dalla suprastanza centrala igl atun 1987, ei quei augment en principi cuntenius. Ussa setracta ei aunc da fixar las prioritads ed ils detagls. Igl ei da quintar ch'il conclus definitiv dalla suprastanza centrala SSR croda l'entschatta 1989.
- c) la promoziun dalla realisaziun dil diever dalla 4. cadeina da televisiun el senn dil model da cooperaziun dalla SSR per migliurar la posiziun dallas minoritads linguisticas e dils territoris muntagnards el sectur dil provediment cun emissiuns da televisiun dalla SSR sco instituziun naziunala;
- d) la promoziun dalla decentralisaziun da collaboraturs da radio ellas valladas e da mieds da produzioni el Grischun.

Fidel Caviezel, parsura

Suprastonza

President:	Fidel Caviezel, Cuera/Sumvitg
Vicepresident:	Cristian Fanzun, Cuera/Tarasp
Actuar:	Remi Capeder, Casti
Cassier:	Carl Hassler, Trimmis/Donath
Assessur:	Peider Ratti, Cuera/Malögia